

SZOCIÁLIS ISMERETEK
EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ
A MINTAFELADATOKHOZ

1. Olvassa el figyelmesen a következő esetleírást, majd végezze el az a), b) és c) feladatokat!

16 pont

Dóri szociális asszisztensnek tanul. A tanítási órán a genogram volt a téma, és feladatul kapták, hogy mindenki ábrázolja a saját családfáját.

Dóri otthon kifaggatta édesapját, aki szívesen elmondta a családjának tényeit, eseményeit.

Apai nagyapja paraszti családba született, majd Szegedre ment középiskolába tanulni, gépészmérnök lett. Egy szegedi műszaki termékeket gyártó üzemben helyezkedett el, s ott ismerkedett meg feleségével, aki könyvelőként dolgozott. Egy fiúgyermekük született, Gábor, aki szintén gépészmérnök lett. Az apai nagyszülők már nem élnek, a nagyapa szívinfarktusból 60 éves korában, a nagymama agyvérzésben 64 évesen halt meg.

Dóri anyai nagyszülei a kilencvenes években települtek át a Vajdaságból Szegedre. Három leánygyermekük már itt született Magyarországon. Anyai nagyapja viszonylag fiatalon, 48 évesen tüdőrákban halt meg. A nagymama gyári munkás volt, szívproblémái miatt fiatalon leszázalékolták, rokkant nyugdíjas lett. Évek óta már egy családi házban él gyermeke családjával Szeged kertvárosi részén. Dóri édesanyja a legfiatalabb a három leánytestvér közül, ő felnőttápolónak tanult.

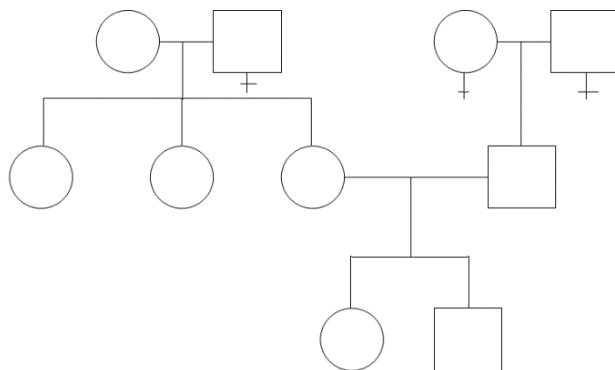
Édesapja mentős volt, gyakran megfordult a kórházban, ahol megismerkedett Dóra anyjával. Házasságukból Dórán kívül még egy fiúgyermek született, aki jelenleg nyolcadik osztályos tanuló.

Dóra édesapja enyhe infarktust kapott, ezért a mentőzést abba kellett hagynia. Portásállást kapott a kórházban, ahol jelenleg is dolgozik. Dóra családjával él együtt egy háztartásban.

Amikor Dóra a családját ábrázolta, akkor döbbsent rá, családjukon belül öröklődik a hajlam a szív működés problémájára. Az iskolaorvosi vizsgálaton nála is szívproblémát észleltek. Gyakran érzi a gyors és szabálytalan szívverést, amire folyamatosan gyógyszert kell szednie.

a.) Ábrázolja Dóra családjának genogramját!

4 pont

A jelek megfelelő használata: egy pont

A generációs kapcsolatok megfelelő jelzése: egy pont

A házastársi kapcsolatok megfelelő jelzése: egy pont

A kapcsolatok erősségének jelzése: egy pont

A genogram elkészítéséért összesen négy pont adható.

b.) Keresse meg az összeillő párokat! Írja a fogalom betűjelét a megfelelő sorba! 6 pont

Egy sorban több fogalom betűjele is szerepelhet.

- A térbeli mobilitás
- B nemzedékek közötti mobilitás
- C kilépési mobilitás
- D intragenerációs mobilitás
- E helycserés mobilitás

	A családban lévő jelenség	Fogalom
1.	Apai nagyapja paraszti családba született, majd Szegedre ment középiskolába tanulni, gépésztechnikus lett.	C, B
2.	Dóra apja a nagyapa foglalkozását folytatta, Gábor szintén gépésztechnikus lett.	E
3.	Anyai nagyszülei az 1990-es évek elején települtek át a Vajdaságból Szegedre.	A
4.	Anyai nagyanyja Dóráékkal egy háztartásban él.	A
5.	Dóra édesapja enyhe infarktust kapott, ezért a mentőzést abba kellett hagyni, portás lett.	D

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen hat pont adható.

c.) Határozza meg a következő mobilitásfogalmakat!

6 pont

Írjon egy-egy példát a fogalommagyarázatokhoz!

Társadalmi mobilitásnak **nevezik azt a jelenséget, amikor az egyén vagy a család társadalmi helyzete megváltozik, például szakképzetlenből szakmunkás vagy munkásból értelmiségi lesz.**

Intergenerációs (nemzedékek közötti) mobilitásnak **nevezik azt, amikor valakinek a társadalmi helyzete a szüleihez képest változik meg, például a szakmunkás fia mérnökké válik.**

Intragenerációs (nemzedéken belüli) mobilitásnak **nevezik azt, amikor valaki foglalkozási életpályája folyamán lép át másik társadalmi helyzetbe, például egy bolti eladó boltvezetői végzettséget szerez, vagy egy szakmunkás elvégzi a műszaki egyetemet és mérnök lesz.**

Házassági mobilitásnak **nevezik azt, ha valaki házasságkötésével lép át másik társadalmi helyzetbe, például egy ápolónő házasságot köt egy orvossal.**

Más, szakmailag adekvát válasz is elfogadható.

Helyes válaszonként egy-egy pont, a helyes példákért is egy-egy pont, összesen nyolc pont adható.

2. Fogalmazza meg az alábbiakat!

6 pont

A genogram lényege:

Olyan strukturális diagram, amely a család 3-4 generációjának kapcsolatrendszerét ábrázolja.

A kliens családi körülményeire, helyzetére és a családtörténetének feltérképezésére szolgáló eljárás, a családon belüli kapcsolatait ábrázolja.

A genogram készítésének az eljárása:

Eljárás: valós adatok gyűjtésével segít megoldást keresni a problémahelyzettel küzdő családnak. A család történetét ábrázolja a nagyszülők, szülők találkozásától kezdve, a házasságkötéseket, a gyermekek születése milyen hatással volt a családra. Egészségi állapotra vonatkozó kérdések, költözködések, ha volt, gyerekek pályaválasztása stb. A

kapott információkat szavakkal és a jelölés szabályainak megfelelő szimbólumokkal jelölik, feltüntetik az események időrendjét, a szerepeket és kapcsolatokat.

Az ábra segítséget nyújt a terapeutának. A családtagok is átláthatják, hogy kik is ők valójában, megismerik helyzetüket a családban.

A genogramot az esetmunka kezdetén (induló) és a lezárás fázisában (záró) is el kell készíteni összehasonlító elemzéshez, a bekövetkező változások bemutatásához a család belső-külső kapcsolatrendszerében.

Az eljárás célja: bemutatni, hogy a múlt eseményei hogyan befolyásolják a jelen mintákat.

A család történetét tárja fel a szülők találkozásától, együttjárás, házasság, első gyermek születése, milyen hatással volt a családra. Egészségi állapotra vonatkozó kérdések, költözködéssel, ha volt, gyerekek pályaválasztása stb. A kapott információkat szavakkal és szimbólumokkal jelölik, feltüntetik az események időrendjét, a szerepeket és kapcsolatokat.

A diagram segítséget nyújt a terapeutának. A családtagok is átláthatják, hogy kik is ők valójában, megismerik helyzetüket a családban.

A genogramot az esetmunka kezdetén (induló) és a lezárás fázisában (záró) is el kell készíteni, az összehasonlító elemzéshez - bekövetkező változások a család belső-külső kapcsolatrendszerében.

Más, szakmailag adekvát válasz is elfogadható.

Helyes válaszonként három-három pont, összesen hat pont adható.

3. Mutasson be a genogram felhasználási lehetőségből négyet a szociális munkában!

4 pont

Lehetséges válaszok:

- **segít átlátni a család szerkezetét,**
- **segít feltérképezni a családon belüli érzelmi viszonyokat,**
- **segíti a családon belüli kapcsolatokból eredő lehetséges erőforrások megtalálását,**
- **bemutathatja a családi alrendszereket,**
- **segít kiszűrni az örökletes betegségeket,**
- **segíti az örökletes betegségek prevencióját,**
- **egyéni gondozási terv készítéséhez segítség.**

Más, szakmailag adekvát válasz is elfogadható.

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen négy pont adható.

4. Értelmezze a társadalmi mobilitás fő tendenciáit! 4 pont
 Készítsen rövid elemzést a statisztikai adatsorok alapján!

	Nyitott társadalomban	Zárt társadalomban
Vezető vagy értelmiségiek gyermeke	46%-a vezető vagy értelmiségi lesz	55%-a vezető vagy értelmiségi lesz
Munkások gyermeke	9%-a vezető vagy értelmiségi lesz	2%-a vezető vagy értelmiségi lesz
Parasztok gyermeke	5%-a vezető vagy értelmiségi lesz	1%-a vezető vagy értelmiségi lesz

Forrás: Keresztes György Társadalomismeret

A nyitott és zárt társadalom fogalom párt a mobilitás vizsgálatok során használják.

Nyitott társadalom az ahol nagyobb a mobilitás (illetve annak lehetősége), zárt, ahol kisebb.

Annál nyitottabb egy társadalom, **minél kisebb az eltérés a különböző rétegekből származók mobilitási esélyeinek arányszámai között**, melyre a példát az alábbi táblázaton keresztül láthatunk.

Az adatsorból látszik, hogy **nyitott az a társadalom, amelyben a mobilitási esélyek egyenlőtlensége csekély mértékű, és könnyebb átlépni** egyik társadalmi rétegből a másikba.

Minél nyitottabb a társadalom, annál kevésbé alakulnak ki az egyes rétegek, csoportok közötti ellentétek. A **zárt társadalomban az esélyegyenlőtlenségek nagyok**, az egyik rétegből, csoportból a másikba történő **átlépés nehéz.**

A munkások és a parasztek gyermekeinek kisebb a mobilitási esélye.

Értékelhető információk a kiemelt szakkifejezések.

Más, szakmailag adekvát válasz is elfogadható!

Helyes válaszáért összesen négy pont adható.

5. Egészítse ki pontos szakkifejezésekkel a népegészségügyre vonatkozó információkat!

A szövegalkotásnál ügyeljen a szakmai kifejezések használatára! 6 pont

„Magyarországon európai és világviszonylatban is igen kedvezőtlen a népesség **egészségi állapota**. Az életkilátások átlagosan 6-7 évvel rosszabbak, mint Nyugat-Európában; kimagasló a középkorú férfiak halálozási valószínűsége; hazánkban regisztrálják a legtöbb daganatos halálozást az Európai Unióban; a **szív- és érrendszeri** halálozást tekintve pedig közel 7%-kal meghaladjuk az európai integrációhoz újonnan csatlakozott kelet-közép-európai országok átlagát. A népegészségügy kihívásait ráadásul a jelenlegi válság is fokozta.

Már a válság előtt is méltánytalanul nagyok voltak az európai országok közötti és az országokon belüli különbségek az egészségi állapotban. Ez Magyarországon különösen igaz az egyes leszakadó **társadalmi rétegek** életkilátásaira, valamint az egészségügyben tapasztalható **területi** különbségekre. Ugyan 1996 óta töretlen a hazai születéskor várható átlagos élettartam növekedése, amelynek eredményeként az életkilátások elérték a 74,5 évet (2011). 1990 óta tehát a férfiaknál 5,8, a nőknél 4,5 évvel javultak az **életesévek**, a két nem között tapasztalható különbségek is mérséklődtek, de a jelenlegi 7,3 évvel is kimagasló a nyugat-európai országokhoz képest. A jelenlegi népegészségügyi helyzet és aktuális egészségfolyamatok függvényében a magyar fiúgyermek 7,4 évvel, a leánygyermek 5,1 évvel rövidebb **élethosszra** számíthatnak, mint nyugat-európai társaik.”

Forrás: EGÉSZSÉGTUDOMÁNY, LVIII. ÉVFOLYAM, 2014. 1. SZÁM

Más, szakmailag adekvát válasz is elfogadható.

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen hat pont adható.

6. Ismertesse a WHO egészségdimenzióit! 5 pont

Biológiai egészség: a szervezetünk megfelelő működése

Lelki egészség: személyes világnézetünk, magatartásbeli alapelveink, illetve a tudat nyugalmának és az önmagunkkal szembeni békének a jele

Mentális egészség: a tiszta és következetes gondolkodásra való képesség

Emocionális egészség: az érzések felismerésének, illetve azok megfelelő kifejezésének a képessége

Szociális egészség: másokkal való kapcsolatok kialakításának egészsége

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen öt pont adható.

7. Ismertesse az egészség fogalmát! 2 pont

Az egészség a teljes testi, mentális és szociális jóllét állapota, és nem csupán betegség- vagy fogyatékoság-nélküliség.

Más, szakmailag adekvát válasz is elfogadható.

Helyes válaszáért összesen két pont adható.